

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

7 vtrum diuinationes, quæ fiunt per auguria, & alias huiusmudi
obseruantias sint licitæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

utorum ex corporib. celestibus dictis sunt, adhibere. Et tunc plus oportet hic esse cautionem. & minus conijcere ex somnio, quāto somnium incertissimus effectus est. celi. Si enim cognita est Ipsi causa in alijs coniecturarum generib. trepida restat coniectura futurorum, quid dicendum est, quādo est ignoratur, & hoc iudicium. I. somnium a celesti est causa? Ex somnijs igitur soli suspitioni locus relinquatur circa futura contingētia. Quāto, quōd ad peccatū, quā inueniuntur in adhaesione ad somnia peccatū omnib. supradictis trib. modis, quibus inuenitur in sequendo celestia, & vltia hanc inueniuntur error in attribūdo somnium vni determinatæ causæ, puta, celo. Est enim iste error contra omnē rationem vt Aristot. docet in 2. Posteriorum: quōd, vt dictū est, effectus potes provenire a pluribus causis, nullam earum determinate infert. Incerta est ergo ois ex somnio coniectura pendēs ex causa extrinseca. Et si quis incerta causa, vt certa vteretur, procul dubio vane iquireret quōd ad modum, pro quāto supponeret certū, quōd est dubiū, & consequenter acciperet coniecturam certam, quæ est dubia. Et periculose iste erraret non tñ perniciosē, si infra latitudinē coniecturæ maneret. Quōd em periculose erraret, patet, quia facile posset decipi a dæmone, ex quo indicia, q̄ iucertum est esse a celo, accipit vt certa a celo. Non perniciosē aut pro quanto infra latitudinē coniecturæ ex celo, haberi possibilis verifatur. Vnde author in litera duob. modis superstitionē esse in somnijs cōcludit, quando. I. est expressa inuocatio dæmonū, vel quā somnia extenduntur ad ea, quæ non se possunt extendere, vt sunt habere eertitudinē de contingētib. & alijs quæ subterfugiunt ēr celestia corpora &c. Tūc enim est tacita cū dæmone societas, Nihil aut horum accidit in proposito casu, sed

Art. 2. 85

Vt enim instructione diuina non est illicitum: sed in somnijs homines instruuntur a Deo: dicitur enim Iob 33. Per somnium in visione nocturna, quando irruit sopor super homines, & dormiunt in lectulo, tunc aperit, scilicet Deus, aures virorum, & crudiens eos instruit disciplina: ergo vti diuinatione, quæ est per somnia, non est illicitum.

¶ 2. Prat. Illi qui interpretantur somnia, proprie vtuntur diuinatione somniorum: sed sancti viri leguntur somnia interpretati, sicut Ioseph est interpretatus somnia pincernæ Pharaonis, & magistri pistorum, vt legitur Gen. 40. & somnium Pharaonis, vt legitur Gen. 41. & Daniel interpretatus est somnium Regis Babylonis, vt habetur Dan. 2. & 4. ergo diuinatione somniorum non est illicita.

¶ 3. Prat. Illud quod cōter homines experiuntur, irrationabile est negare: sed omnes experiuntur somnia habere aliquā significationē futurorū: ergo vanū est negare somnia hñe vim diuinationis: ergo licitum est eis intēdere.

SED CONTRA est, quōd dicitur Deut. 18. Non inueniatur in te, qui obseruet somnia.

RESPON. Dicendū, q̄ sicut dictum * est, diuinatione, q̄ innititur falsæ opinioni, est supersticiosa, & illicita. Ideo considerare oportet, quid sit verū circa præcognitionē futurorū de somnijs. Sunt aut somnia futurorū euentuum quōq; quidē causa, puta, cū mens alicuius sollicita ex his, q̄ videt in somnijs, inducitur ad aliquid faciendū, vel vitādum. Quōq; verō somnia sunt signa aliquorum futurorū euentuum, inquantū reductur ad aliquā causam eōdem somnijs, & futuris euentibus, & s̄m hoc plurimū præcognitiones futurorū in somnijs hñt. Est ergo considerandum, quæ sit cā somniorum, & an possit esse causa futurorum euentuum, vel ea possit cognoscere. Sciendum est ergo, quōd somniorum quidē quōq; est causa interior, quandoque exterior. Interior autē somniorū causa, est duplex. Vna quidem animalis, inquantū. I. ea occurrunt hominis phantasia in dormiendo, circa quæ eius cogitatio, & affectio fuit immorata in vigilado: & talis causa somniorū non est causa futurorum euentuum: vnde huiusmodi somnia per accidens se habent ad futuros euentus, & si quandoq; simul concurrant, erit casuale. Quandoq; vero causa intrinseca

Fomniorum est corporalis. Nam ex interiori dispositione corporis formatur aliquis motus in phantasia conueniens tali dispositioni, sicut homini in quo ascendunt frigidi humores, occurrunt in somnijs, quōd sit vel in aqua, vel niue: & propter hanc medicum dicunt esse intendēdum somnijs ad cognoscendū interiores dispositiones. Autem somniorū exterior, limitatur corporalis, & spiritalis. Corporalis quare imaginatio dormientis immoratur cōtinenti, vel ex impressione cōtinentis sic dormienti aliqua phantasia apparet mes celestium dispositionum. Spiritus causa, est quandoque quidē a Deo angelorum aliqua hominibus reuelata secundum illud Num. 12. Si quis propheta Domini, in visione apparuerit somnium loquar ad illum. Quandoque ratione dæmonum aliqua phantasia apparent, ex quibus quandoque aliquid lanctis, qui cum eis habent pacta dicendum, quōd si quis vtatur somnijs gnoscenda futura, secundum quod cedunt ex reuelatione diuina, vel ex intrinseca, siue extrinseca, quantum hñt talis extendere, non erit illicitum. Item huiusmodi diuinatione cauetur dæmonum, cum quibus pacta habent, quia ad hoc inuocatur, vt tacti modi diuinatione extenditur ad quod test extendere, erit diuinatione illicita. Et per hoc patet responsio ad

ARTICVLVS VII.

Vtrum diuinatione, que fit per auguria, & omnia, & alias huiusmodi obseruationes exteriorum videntur, sit illicita.

AD SEPTIMUM sic procedit. Videtur, q̄ diuinatione, quæ fit per auguria, & omnia, & alias hñōi obseruationes exteriorum rerum, nō sit illicita. Si enim esset illicita, sancti viri ea non vterentur: sed Ioseph legitur, quōd augurijs intendebat. Legitur enī Gen. 44. quōd dispēiator Ioseph dixit: Scyphum quē furati es, ipse est in quo bibit dñs meus, & in quo augurari solet, & postea dixit fratribus suis: An ignoratis, quōd non sit similis mei in augurandi scientia? Ergo vti tali diuinatione non est illicitum.

¶ 2. Prat. Aues aliqua circa futuros euentus tēporum naturaliter cognoscunt, lectū illud Hec. 3. Miluus in celo cognouit tempus suum, turtur, & hirundo, & ciconia custodierunt tempus auentus sui: sed naturalis cognitio est infallibilis, & a Deo, ergo

quod ad voluntaria ac per hoc esse
 dum quandoque cau-
 sa in animalis con-
 forme effectui cau-
 salis in humanis
 ubi gratia. Caelum
 inchoat humana ad
 bella, causat in ani-
 malibus dispositione
 moleritas, ex qb⁹
 procedunt tales mo-
 tus, aut voces, mug-
 gitus &c. aut ali-
 quid. Vnde cogni-
 tio huiusmodi con-
 sideratum, contem-
 ptam sumet futuri
 belli inter homines.
 Et sic verificatur, q^o
 motus animalium sunt
 ratione pertinenti
 ad se, & cum hoc fi-
 gificantur quandoque
 co omnia cause cog-
 nitionis coelestium in
 humanis. Quod au-
 tem dicitur ea, quae
 in animalibus sunt, ad
 non referantur, &
 huiusmodi, & supersti-
 tiosum est. Secundum
 est, quod accipere
 quandoque o men-
 tionem praemissa,
 vel eamquam ex di-
 uina datur providen-
 tia, non est peccatum,
 ut in responsione ad
 tertium habes: si ta-
 men ex hoc persona
 non se imprudenter
 periculo exponat ma-
 gis quoniam non pro-
 pterea excusaretur:
 sua enim credulitas,
 seu oratio non debet
 facere hominem pra-
 eceptum. Oportet n.
 animi percipere lu-
 men, aut praecceptum
 ad haec, & non ex fo-
 ra hanc facile creduli-
 tate, aut fiducia mo-
 tum ad opus. Omen
 namque ad cognitio-
 nem, non ad opera-
 tionem licitum ex no-
 stra erga Deum fide-
 m, intelligitur.

In hoc duo considerari oportet. Primum quidem,
 ut operationes huiusmodi non extendantur, nisi
 ad praecognoscenda futura, quae causantur per mo-
 tus coelestium corporum, ut supra dictum est. Sec-
 undum, ut non extendantur, nisi ad ea, quae aliqua-
 liter possunt ad huiusmodi animalia pertinere. Con-
 sequuntur enim per coelestia corpora cognitionem
 quandam naturalem, & instinctum ad ea, quae eor-
 um vitae sunt necessaria: sicut sunt immutationes,
 quae fiunt per pluias, & ventos, & alia huiusmodi.
 Alio modo, instinctus huiusmodi causantur ex
 causa spiritali, scilicet vel ex Deo, ut patet in colu-
 ba super Christum descendente, & in coruo, qui
 parit Heliam, & in cere, qui euomit, & eiecit Iona-
 nam. Vel etiam ex demonibus, qui utuntur huius-
 modi operationibus brutorum animalium ad im-
 plicandos animos hominum vanis opinionibus.
 Et eadem ratio videtur esse de omnibus alijs huius-
 modi, praeterquam de omnibus: quia verba huma-

Ana, quae accipiuntur pro homine, non subduntur
 dispositioni stellarum: disponuntur tamen secun-
 dum diuinam prouidentiam, & quandoque secun-
 dum daemoneum operationem. Sic ergo dicen-
 dum, quod omnis huiusmodi diuinatio si exten-
 datur ultra illud, ad quod potest pertinere secun-
 dum ordinem naturae, vel diuinam prouidentiae, est
 superstitiosa, & illicita.

B AD PRIMUM ergo dicendum, q^o hoc quod Ioseph
 dixit, non esse aliquem sibi similem in scientia
 augurandi, * secundum Augu. Ioseph dixit, non
 serio, referens forte hoc ad illud, quod vulgus de
 eo opinabatur, & sic et dispensator eius locutus est.

C AD SECUNDUM dicendum, quod illa a-
 thortitas loquitur de cognitione animi respectu
 eorum, quae ad eas pertinent, & ad haec praecogno-
 scenda, considerare earum voces, & motus non
 est illicitum, puta, si quis ex hoc, quod cornicula fre-
 quenter crocitat, praedicit pluiam cito esse futuram.

D AD TERTIUM dicendum, q^o Gedeon obseruauit
 recitationem, & expositionem somnij, accipiens ea
 pro homine, quasi ordinata ad sui instructionem a
 diuina prouidentia. Et similiter Eliezer attedit ver-
 ba puellae, oratione praemissa ad Deum.

ARTICVLVS VIII.

C Vtrum diuinatio sortium sit illicita.

AD OCTAVUM sic proceditur.
Vbi, quod diuinatio sortium
 sit illicita: Quia super illud Psal.
 30. In manibus tuis fortes meae.
 dicitur glof. August. Sors non est
 aliquod mali, sed res in humana
 dubitatione diuinam iudicans
 voluntatem.

¶ 2. Prat. Ea, quae a sanctis in scri-
 pturis obseruata leguntur, non vi-
 dentur esse illicita: sed sancti viri
 tam in veteri, quam in nouo tes-
 tamento inueniuntur sortibus
 vsi esse. Legitur enim Iosue 7.
 quod Iosue ex praeccepto Domi-
 ni, iudicio sortium puniuit Acham,
 qui de anathemate surripuerat.
 Saul etiam forte deprehendit fi-
 lium suum Ionatham mel come-
 disse, ut habetur 1. Reg. 14. Ionas
 etiam a facie Domini fugiens, sor-
 te deprehensus est, & in mare de-
 iectus, ut legitur Ione 1. Zacharias
 etiam forte exijt, ut incensum pone-
 ret, ut legitur Luca 1. Matthias
 etiam forte ab Apostolis in Apo-
 stolatum electus, ut legitur Act.

E 1. ergo videtur, quod diuinatio
 sortium non sit illicita.

¶ 3. Prat. Pugna pugilum, quae mo-
 nomachia dicitur, i. singularis co-
 certatio, & iudicia ignis, & aquae,
 quae dicuntur uulgaria, uidentur
 ad sortes pertinere, quia p hmoi
 aliqua exquiruntur occulta: sed
 hmoi non uidentur esse illicita,
 quia & David cu Philistaeo singu-
 lare inisse certam legitur, ut
 habetur 1. Reg. 17. ergo ut, quod
 diuinatio sortium non sit illicita.

¶ Super Quaestione
 nonagesima quinta.
 Articulus octa-
 uum.

In artic. 8. eiusdem
 quaest. 95. aduerte
 ut fortes primo iudicandae sunt, scilicet
 ex causa an expectentur
 sortium euentus a Deo, an a caelo,
 an a fortuna, an a de-
 mone. Hic oportet
 primum facere la-
 pidem: quonia hoc
 spectat ad rationem
 fortis in communi.
 Multa aut alia consi-
 deranda sunt, quae
 spectat ad rationem
 fortis talis, puta, di-
 uisoria, vel consultoria.
 Et propterea pri-
 mo circa examē cau-
 sam uersabimur,
 & deinde ad specia-
 lia descendet sermo.
 Si igitur fortes ea ra-
 tione exerceantur,
 ut a Deo fiat diuisio,
 consilium, vel cog-
 nitio, necessitas requi-
 ritur inducere ad sor-
 tes, ut in littera dicitur,
 ut Dei tentatio
 eueretur cu alijs con-
 ditionibus in littera
 explanatis, scilicet,
 ut sit reuerentia ex
 parte hominis recur-
 rentis ad sortes, pro-
 portio ex parte actus,
 scilicet diuina oracu-
 la, puta, euangelia,
 & huiusmodi, non
 conuertatur ad sor-
 tes pro reprobis:
 & dispositio ex par-
 te materiae, ut scilicet,
 non sit materia
 prohibita fieri p sor-

In lib. quae-
 stio. sup Ge-
 nelim cap.
 145. to. 4.

3. contra c.
 154. Et op.
 35. c. 4. & 54.
 Et Ephe. 1.
 lect. 4. sin.
 Aug. in Pl.
 30. concla-
 re 2. de me-
 dio p. de-
 clinando ad
 fin. to. 8.